

## Nr 9

*Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande utgifterna på kapitalbudgeten för budgetåret 1966/67 inom kommunikationsdepartementets verksamhetsområde jämte i ämnet väckta motioner.*

(4:e avd.)

### KAPITALBUDGETEN

1:o) **Investeringsplan för kommunikationsverken m. m.** I propositionen nr 1 har Kungl. Maj:t (bilaga 8, s. 219—223 av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för den 3 januari 1966) lämnat en sammanfattande redogörelse för kommunikationsverkens investeringar, avseende postverkets, televerkets och statens järnvägars fonder samt luftfartsfonden och väg- och vattenbyggnadsverkets förrådsfond. I redovisningen ingår även en ny kapitalfond för sjöfartsverket, varom Kungl. Maj:t framlagt förslag vid behandlingen av sjöfartsverkets anslag på driftbudgeten (punkt D 1—8, s. 116 o. 117).

Den för budgetåret 1966/67 förordade investeringsverksamheten framgår av följande tabell. Som jämförelse har i tabellen upptagits siffrorna för den hösten 1965 beräknade medelsförbrukningen under budgetåret 1965/66.

	1965/66	1966/67	
	Enl. prop. 1965: 1 m. m.	Verkens förslag	Förordat av dep.chefen
	milj. kr.		
Postverket . . . . .	13,0	13,9	13,5
Televerket, exkl. rundradio . . . . .	522,3	578,2	537,0
Televerket, rundradio . . . . .	25,6	27,1	27,1
Statens järnvägar . . . . .	320,0	398,0	365,0
Luftfartsverket . . . . .	8,5	21,9	25,1
Förrådsfonden . . . . .	51,5	60,0	51,5
Sjöfartsverket . . . . .	—	—	13,2
Summa	<b>940,9</b>	<b>1 099,1</b>	<b>1 032,4</b>

I efterföljande tablå lämnas en sammanfattande översikt av de faktiska investeringarna under budgetåret 1964/65 samt de beräknade investeringarna under budgetåren 1965/66 och 1966/67. Därav framgår även beräkningen av de för investeringarnas genomförande erforderliga anslagsbeloppen. Siffrorna anger milj. kr.

	Investe- rings- utgifter	Av verken planerade investerings- utgifter		Av departe- mentschefen beräknade investerings- utgifter		Reser- vatio- nen den 30/6	Anslag	Förslag	Beräk- nade reser- vatio- ner d. 30/6
		1964/65	1965/66	1966/67	1965/66				
Postverket . . . .	11,9	13,4	13,9	13,0	13,5	2,3	13,0	12,6	2,3
Televerket exkl. rundradio . . . .	443,9	515,1	578,2	522,3	537,0	20,2	504,0	589,0	1,9
Televerket, rund- radio . . . . .	26,6	25,6	27,1	25,6	27,1	2,9	25,0	27,5	2,3
Statens järn- vägar . . . . .	314,2	325,0	398,0	320,0	365,0	45,8	310,0	365,0	35,8
Luftfartsverket .	7,0	13,6	21,9	8,5	25,1	0,6	7,9	27,6	—
Förrädsfonden . .	46,9	64,5	60,0	51,5	51,5	8,6	51,5	48,0	8,6
Sjöfartsverket . .	—	—	—	—	13,2	—	—	13,2	—
Summa	850,5	957,2	1 099,1	940,9	1 032,4	80,4	911,4	1 082,9	50,9

I förevarande sammanhang har utskottet till behandling förehaft två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Sveningsson* (1:291) och den andra inom andra kammaren av herr *Söderström m. fl.* (II:363), i vilka hemställts att riksdagen måtte

a) till Posthus m. m. för budgetåret 1966/67 anvisa ett investeringsanslag av 11 400 000 kr.

b) för budgetåret 1966/67 under televerkets fond anvisa följande investeringsanslag, nämligen till Teleanläggningar m. m. 493 000 000 kr. och till Rundradioanläggningar 24 700 000 kr.

c) till Järnvägar m. m. för budgetåret 1966/67 anvisa ett investeringsanslag av 328 500 000 kr.

d) till Flygplatser m. m. för budgetåret 1966/67 anvisa ett investeringsanslag av 24 800 000 kr.

e) till Vägmaskiner m. m. för budgetåret 1966/67 anvisa ett investeringsanslag av 43 200 000 kr.

f) till Sjöfartsmateriel m. m. för budgetåret 1966/67 anvisa ett investeringsanslag av 11 900 000 kr.

Beträffande de skäl motionärerna anfört till stöd för sina yrkanden torde få hänvisas till motionen II: 363.

*Utskottet.* I den av fjolårets riksdag ursprungligen godkända investeringsplanen för kommunikationsverken beräknades den totala medelsförbrukningen under innevarande budgetår uppgå till ett belopp av 893,8 milj. kr. Genom senare beslut av riksdagen under våren 1965 höjdes investeringsramen för televerket med 15 milj. kr. i syfte att arbetena med verkets nya administrationsbyggnader i Farsta skulle kunna igångsättas och med 16,5 milj. kr. för viss utbyggnad av televerkets verkstadsrörelse. Vidare

höjdes genom beslut av Kungl. Maj:t ramen för luftfartsverkets investeringar med 0,8 milj. kr. för att möjliggöra utbyggnad av belysningsanläggningarna på vissa flygfält. Genom beslut av Kungl. Maj:t i december 1965 höjdes televerkets investeringsram med ytterligare dels 10 milj. kr. för att kompensera verket för bl. a. vissa materialkostnadsstegringar, dels — i enlighet med riksdagens beslut — 4,8 milj. kr. för svenskt förvärv av andel i en brittisk jordstation för telekommunikationer via satelliter. De totala investeringsutgifterna för kommunikationsverkens investeringar under innevarande budgetår skulle därmed komma att uppgå till 940,9 milj. kr.

Kungl. Maj:ts förenämnda beslut har inte givit utskottet anledning till erinran eller särskilt uttalande. Till följd av befintliga medelsreservationer erfordras ej heller från riksdagens sida någon ytterligare medelsanvisning för den nu förutsatta medelsförbrukningen.

I sina anslagsframställningar för nästa budgetår har verksstyrelserna räknat med en sammanlagd medelsförbrukning om 1 099,1 milj. kr. Departementschefen har emellertid för sin del, vid en avvägning utifrån olika synpunkter, funnit medelsförbrukningen böra begränsas till 1 019,2 milj. kr., vartill kommer 13,2 milj. kr. för den särskilda kapitalfond för sjöfartsverket som i annat sammanhang föreslagits skola inrättas fr. o. m. nästa budgetår. Totalbeloppet för samtliga här berörda fonder skulle sålunda uppgå till 1 032,4 milj. kr., vilket innebär en ökning med 138,6 milj. kr. i förhållande till beräkningarna i 1965 års statsverksproposition av medelsförbrukningen för motsvarande ändamål under innevarande budgetår och med 91,5 milj. kr. om jämförelse sker med de hösten 1965 gjorda beräkningarna. Postverkets, televerkets, statens järnvägars och luftfatsfondens investeringar ökar i förhållande till sistnämnda beräkningar med 0,5, 16,2, 45,0 och 16,6 milj. kr., medan medelsförbrukningen under förrådsfonden blir oförändrad. Till närmare belysning av de framlagda förslagen har departementschefen i propositionens inledande översikt lämnat en sammanfattande redogörelse för investeringsbehoven inom de skilda verken samt i korthet berört inriktningen av investeringarna för nästa budgetår.

Vad departementschefen under denna punkt anfört har i nu förevarande sammanhang inte givit utskottet anledning till särskilt uttalande. Till frågorna om investeringsverksamhetens omslutning för de skilda verken under nästa budgetår samt storleken av de anslag som erfordras för dennas genomförande återkommer utskottet under respektive punkter i det följande. I samband därmed kommer utskottet även att redovisa sitt ställningstagande till vissa motionsledes väckta frågor. Med anslagsanvisningen under sjöfartsverkets fond sammanhängande frågor har dock utskottet behandlat i sitt utlåtande nr 33, vartill torde få hänvisas.

Vidkommande sluttligen de i motionerna I: 291 och II: 363 framställda yrkandena får utskottet anföra följande.

1\* — *Bihang till riksdagens protokoll 1966. 6 saml. Nr 9*

Såsom av propositionen framgår och av motionärerna jämväl framhållits har anslagen för nästa budgetår för affärsverksfonderna och förrådsfonden beräknats så, att de jämte förutsedda behållningar vid budgetårets ingång skall motsvara den föreslagna medelsförbrukningen och därutöver ge en marginal om ca 10 % för att möjliggöra höjda investeringsramar om så skulle befinnas påkallat av konjunkturmässiga eller eljest särskilda skäl. Så har dock — vilket motionärerna torde ha förbisett — icke skett beträffande anslaget till sjöfartsverkets fond. Motionärerna hemställer om en minskning med dels ca 10 % av den av departementschefen föreslagna totala medelsanvisningen, dels ytterligare 44 milj. kr. av det förordade anslaget under televerkets fond eller tillhoppa 145,4 milj. kr.

I anledning av motionärernas yrkanden vill utskottet erinra om att den gällande anslagsredovisningen — innebärande främst att de olika investeringsanslagen under varje kapitalfond sammanslagits till i huvudsak ett kollektivanslag — i princip beslutades redan vid 1962 års riksdag och tillämpats fr. o. m. budgetåret 1963/64. På respektive kollektivanslag skulle enligt förenämnda beslut en viss marginal utöver ramen finnas tillgänglig just för att möjliggöra en av konjunkturmässiga eller eljest särskilda skäl påkallad höjning av medelsförbrukningen under löpande budgetår. Utskottet — som vid sin tidigare behandling av dessa frågor funnit den föreslagna omläggningen innebära avsevärda fördelar ur anslagstekniska synpunkter samt vara väl ägnad att tjäna det därmed angivna syftet, nämligen att för de affärsdrivande verkens och förrådsfondens del skapa ökad frihet i investeringshänseende inom de ramar som av Kungl. Maj:t fastställs — kan för sin del inte finna skäl föreligga att nu frångå denna uppfattning. Ej heller kan utskottet, med hänsyn till abonnent- och trafikutvecklingen, finna det vara tillrådligt att sänka den av departementschefen för nästa budgetår förordade investeringsramen för televerkets investeringar med 44 milj. kr. Utskottet avstyrker följaktligen motionerna i fråga.

Under åberopande av det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må, med avslag å motionerna I: 291 och II: 363, i skrivelse till Kungl. Maj:t ge till känna vad utskottet anfört.

## Statens affärsverksfonder

## Postverket

2:o) Postverkets anslagsbehov. Kungl. Maj:t har (punkt 1, s. 224—228) föreslagit riksdagen att för budgetåret 1966/67 under postverkets fond anvisa i statsrådsprotokollet angivet investeringsanslag av 12 600 000 kr.

Ifrågavarande anslag är i gällande riksstat uppfört med 13 000 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehått

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Lundström m. fl.* (I: 447) och den andra inom andra kammaren av herr *Ohlin m. fl.* (II: 548), i vilka såvitt nu är i fråga hemställts att riksdagen i samband med behandlingen av anslagen på kapitalbudgeten, sjätte huvudtiteln, måtte till Posthus m. m. för budgetåret 1966/67 anvisa ett i förhållande till Kungl. Maj:ts förslag med 200 000 kr. minskat investeringsanslag av 12 400 000 kr.;

dels ock en inom andra kammaren av fru *Ryding m. fl.* väckt motion (II: 362), vari hemställts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer om utredning och förslag att postbanken upptar checklönerörelse i sin verksamhet.

Beträffande de skäl motionärerna anfört till stöd för sina yrkanden torde få hänvisas till motionerna II: 548 och II: 362.

*Utskottet.* I sin anslagsframställning för nästa budgetår har poststyrelsen räknat med en medelsförbrukning för verkets investeringar om 13,9 milj. kr. Departementschefen har ansett förbrukningen böra begränsas till 13,5 milj. kr., vilket med ianspråktagande av tillgängliga reservationsmedel samt under de av departementschefen i övrigt angivna förutsättningarna kräver en medelsanvisning om 12,6 milj. kr. Minskningen av medelsramen i förhållande till styrelsens förslag hänför sig till objektgrupperna Anskaffning av bilar m. m., Garagebyggnader m. m. och Anskaffning av bilar m. m. för diligensrörelsen med respektive 0,2, 0,1 och 0,1 milj. kr.

Den av departementschefen föreslagna medelsförbrukningen möjliggör bl. a. ett fullföljande av pågående byggnadsprojekt — främst tillbyggnaden av centralposthuset i Malmö och uppförandet av en ny sorterings- och postkontorsbyggnad i Ånge — samt en utökad ersättnings- och nyanskaffning av bilmateriel åt postverket jämte en fortsatt planenlig anskaffning av diligensbussar, förberedda för högertrafik.

I de likalydande motionerna I: 447 och II: 548 har bl. a. yrkats att den

föreslagna medelsanvisningen skall minskas med 0,2 milj. kr. avsedda för förvärv av billinjer. Även om det f. n. inte kan bedömas huruvida något sådant förvärv kan bli aktuellt under budgetåret finner utskottet dock i likhet med poststyrelsen det vara angeläget att medel finns tillgängliga för ändamålet. Motionerna avstyrkes därför.

Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förevarande förslag i övrigt beträffande såväl ramen för medelsförbrukningen under nästa budgetår som den förordade fördelningen på de olika utgiftsändamålen och beräkningen av erforderliga anslagsmedel. I anslutning härtill vill utskottet understryka angelägenheten av att den omfattande verksamhet i serviceförbättrande och rationaliseringsfrämjande syfte som f. n. pågår inom verket med all kraft fullföljes samt att i anledning härav eventuellt erforderliga åtgärder vidtages.

I motionen II: 362 har hemställts om utredning och förslag syftande till att postbanken skulle upptaga checkrörelse i sin verksamhet. Vissa härmed sammanhängande frågor har emellertid, enligt vad utskottet erfarit, redan upptagits till prövning av poststyrelsen. Vidare må erinras om att med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 15 augusti 1962 särskilda sakkunniga tillkallats för att verkställa en översyn av gränsdragningen mellan olika kreditinstituts verksamhetsområden m. m. Utredningen, som antagit benämningen kreditinstitutsutredningen, har jämlikt meddelade direktiv bl. a. att klarlägga postbankens ställning och uppgifter i relation till övriga kreditinstitut samt att därvid även pröva behovet av ändringar i postbankens verksamhetsformer. Med hänsyn bl. a. till angivna förhållanden kan utskottet icke finna det motiverat att från riksdagens sida begära en särskild utredning av det slag motionärerna åsyftat och avstyrker därför motionen i fråga.

I enlighet med det anförda hemställer utskottet,

I. att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 447 och II: 548, nämnda motioner såvitt nu är i fråga, till *Posthus m. m.* för budgetåret 1966/67 anvisa ett investeringsanslag av 12 600 000 kr.;

II. att motionen II: 362 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

### Televerket

3:o) **Televerkets anslagsbehov.** Kungl. Maj:t har (punkt 1, s. 229—263) föreslagit riksdagen *dels* att för budgetåret 1966/67 under televerkets fond anvisa i statsrådsprotokollet angivna investeringsanslag av tillhoppa

616 500 000 kr., dels ock medge att telestyrelsen lämnas i statsrådsprotokollet angivna beställningsbemyndiganden.

Ifrågavarande anslag är i gällande riksstat uppförda med sammanlagt 529 000 000 kr.

Kungl. Maj:ts förslag innebär en medelsförbrukningsram för nästa budgetår om 537 milj. kr., exkl. rundradioanläggningar. I jämförelse med utgångsläget för innevarande budgetår är ökningen 44 milj. kr. och i förhållande till nu beräknad medelsförbrukning för innevarande budgetår 14,7 milj. kr. För rundradioanläggningar föreslås en medelsförbrukning av sammanlagt 27,1 milj. kr. eller 1,5 milj. kr. mer än som beräknats för innevarande budgetår.

De totala utgifterna för ljudradions allmänna programverksamhet beräknas till 109,7 milj. kr. Licensinkomsterna inkl. ränteinkomster beräknas till 106,3 milj. kr. Underskottet på ljudradiorörelsen blir härigenom 3,4 milj. kr. Det ackumulerade överskottet skulle härmed nedgå till 6,2 milj. kr.

För televisionens allmänna programverksamhet under budgetåret 1966/67 beräknas sammanlagt 195,5 milj. kr. Licensintäkterna upptas med 236,9 milj. kr. och överskottet på televisionsradiorörelsen till 41,4 milj. kr. Det ackumulerade överskottet skulle härmed komma att uppgå till 298,2 milj. kr.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehaft

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Nils-Eric Gustafsson* (I: 132) och den andra inom andra kammaren av herr *Larsson* i Hedenäset *m. fl.* (II: 179), i vilka hemställts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om allsidig utredning beträffande principerna för televerkets taxesättning med målsättningen att genom begränsning av den avståndsmotiverade taxesättningen åstadkomma så långt möjligt enhetliga samtalstaxor, i enlighet med vad i motionerna anförts;

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrar *Stefanson* och *Nyman* (I: 287) och den andra inom andra kammaren av herr *Enskog m. fl.* (II: 357), i vilka föreslagits att riksdagen måtte besluta att för budgetåret 1966/67 under televerkets fond anvisa för teleanläggningar 578,2 milj. kr. i stället för 537,0 eller sammanlagt under punkten 1. Teleanläggningar m. m. 630 200 000 kr.;

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Dahlén m. fl.* (I: 442) och den andra inom andra kammaren av herr *Ståhl m. fl.* (II: 551), i vilka föreslagits, att riksdagen måtte besluta att hos Kungl. Maj:t begära tillsättande av en parlamentarisk utredning med uppdrag att snarast framlägga förslag dels till en sådan organisation av radio-TV, att vid sidan av Sveriges Radio kan etableras konkurrerande, på reklam-

2\* — Bihang till riksdagens protokoll 1966. 6 saml. Nr 9

inkomster uppbyggda sändarföretag, och dels till de allmänna grunderna för sådan verksamhet;

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrar *Strandberg* och *Sveningsson* (I: 116) och den andra inom andra kammaren av herrar *Bengtson* i Solna och *Oskarson* (II: 155), i vilka hemställts att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t begära sådan ändring i författningen om radiolicenser, att särskild licens inte erfordras efter den 1 juli 1966 för innehav av bilradioapparat;

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Holmberg m. fl.* (I: 179) och den andra inom andra kammaren av herr *Bohman m. fl.* (II: 237), i vilka hemställts att riksdagen måtte

1. uttala, att löpande avtal mellan Kungl. Maj:t och Sveriges Radio AB icke måtte förnyas i vad avser monopol för Sveriges Radio att bedriva radio- och televisionssändningar efter löpande avtalstids utgång;

2. med avslag å Kungl. Maj:ts förslag om ett anslag till ersättning för viss rundradioverksamhet för budgetåret 1966/67 om 25,6 milj. kr. anslå 60 000 kr. för televerkets kostnader för fria ljudradiolicenser åt blinda ävensom uttala, att skolradioverksamheten samt den del av programverksamheten gentemot utlandet, som ej täckes av särskilt anslag under tredje huvudtiteln, skall täckas av licensmedel;

3. i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa att Kungl. Maj:t måtte i övrigt beakta vad i motionerna anförts, i synnerhet den del som avser behov av ökad offentlig insyn i Sveriges Radios verksamhet;

dels en inom andra kammaren av herr *Källstad* väckt motion (II: 214), vari hemställts att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om förslag angående ökad användning av Radio-TV för undervisningsändamål särskilt beträffande följande punkter:

1. Möjligheten till statskunskapsstudier inom radiouniversitetet även på två-betygsnivå.

2. Möjligheten till ett TV-radio-korrespondensuniversitet som komplement till nuvarande universitetsorganisation.

3. Utökad antal programkanaler varvid undervisningens behov beaktas samt en speciell programkanal i TV avsedd huvudsakligen för undervisningsprogram.

4. Utbyggande av radions vuxenundervisning snarast genom ökning av sändningstiden i program 2 på lördagar och söndagar.

5. Skolornas ökade behov av TV-apparater. Utnyttjande av TV-bandspelare samt prövning av därvid uppkommande upphovsrättsliga frågor.

6. Regional kursverksamhet i samråd med undervisningsväsen och studieorganisationer.

7. Utvidgad massmedieforskning, särskilt ur undervisningssynpunkt.

8. I övrigt beaktande av vad i motionen anförts;

dels en inom andra kammaren av herrar *Mattsson* och *Antonsson* väckt



motion (II: 487), vari hemställt att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla att Kungl. Maj:t må föranstalta om att 193 000 kr. av licensmedel ställes till förfogande under budgetåret 1966/67 för ett betygskurs i pedagogik i radio och television;

dels ock en inom andra kammaren av herr Eriksson i Bäckmora väckt motion (II: 10), vari hemställt att riksdagen måtte besluta att för radions och televisionens underhållningsprogram inrätta ett programråd, vars ledamöter bör utses av Kungl. Maj:t, samt att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om utarbetande av instruktion för rådets verksamhet med beaktande av vad i motionen framhållits.

Beträffande de skäl motionärerna anfört till stöd för sina yrkanden får utskottet hänvisa till motionerna II: 179, II: 357, II: 551, II: 155, I: 179, II: 214, II: 487 och II: 10.

*Utskottet.* Departementschefen har ansett det vara angeläget att ytterligare öka televerkets resurser under nästa budgetår och därför i jämförelse med utgångsläget för innevarande budgetår föreslagit en höjning med 44 milj. kr. av ramen för verkets investeringar — exklusive rundradioanläggningar — till 537 milj. kr. mot av telestyrelsen föreslagna 578,2 milj. kr.

Med hänsyn till utgiftsutvecklingen inom verksamhetsområdet föreslås vidare höjningar per den 1 april 1966 av vissa telefonavgifter. En ökning avses sålunda skola ske av den vid automatisk lokal-, lands- och rikstrafik gällande markeringsavgiften med 1 öre, dvs. från 8 till 9 öre per samtalsmarkering, jämte en därmed samordnad höjning dels av avgifterna för manuellt expedierade rikssamtal, dels av abonnemangavgiften för sådana huvudabonnemang, som inkluderar betalning för visst antal samtal. Inkomsterna beräknas härigenom öka med ca 110 milj. kr. för år räknat.

Den av departementschefen godkända investeringsplanen avser bl. a. påbörjande av nya telefonstationsbyggnader i Bollnäs, Djursholm, Göteborg, Hälsingborg, Kalmar och Växjö samt i fråga om den fortsatta utbyggnaden av fjärrförbindelsenätet ett antal nya koaxialkabelanläggningar. Automatiseringen av telefonstationerna fortsätter vid bl. a. stationerna i Bengtsfors, Bredbyn, Ed, Idre, Lidhult, Norsjö, Sysslebäck, Vilhelmina och Virserum. Investeringarna i radioanläggningar för kommersiell trafik avser fortsatta moderniserings- och upprustningsarbeten. I fråga om investeringar för radioanläggningar för luftfarten ingår bl. a. anskaffning av utrustning för instrumentlandningssystem (ILS) för Skellefteå flygplats samt viss ersättningsanskaffning av radiofyrar och nyanskaffning av ultrakortvägsfyrar.

Utskottet finner en höjning av televerkets investeringsnivå angelägen och tillstyrker därför den nu förordade omfattningen av medelsförbrukningen för nästa budgetår liksom den därvid förutsatta fördelningen på skilda investeringsändamål jämte anslagsberäkningen. Däremot har utskottet — med hänsyn jämväl till det samhällsekonomiska läget — icke funnit sig kunna

biträda det i de båda likalydande motionerna I: 287 och II: 357 framställda yrkandet om en ytterligare höjning av investeringsramen för teleanläggningar m. m. jämte motsvarande medelsanvisning med 41,2 milj. kr. Utskottet vill f. ö. i anslutning härtill erinra om att departementschefens förslag innebär en höjning i förhållande till den för innevarande budgetår ursprungligen beräknade ramen med 44 milj. kr. Genom de successivt ökade medel som under de senaste budgetåren ställts till verkets förfogande har vidare från budgetåret 1963/64 en ökning av investeringsvolymen för teleanläggningar skett med inte mindre än 144 milj. kr. Avsikten därmed har enligt departementschefen varit att möjliggöra den fortsatta utbyggnad av telekommunikationerna och den allmänna förstärkning av verkets resurser över huvud, som bedömts motiverade med hänsyn till abonnent- och trafikutvecklingen.

Under punkten 1 i det föregående har utskottet yttrat sig beträffande det i de båda motionerna I: 291 och II: 363 framförda yrkandet om en minskning av medelsförbrukningen för televerkets fond med 44 milj. kr.

I de likalydande motionerna I: 132 och II: 179 har hemställts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om allsidig utredning beträffande principerna för televerkets taxesättning med målsättningen att genom begränsning av den avståndsmotiverade taxesättningen åstadkomma så långt möjligt enhetliga samtalstaxor i enlighet med vad motionärerna anfört. Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 december 1961 har emellertid särskilda sakkunniga, den s. k. affärsverksutredningen, tillkallats med uppdrag att verkställa utredning rörande riktlinjerna för affärsverkens pris- och taxepolitik. Då utskottet anser sig kunna utgå från att därvid även de av motionärerna aktualiserade frågorna kommer att prövas kan utskottet inte finna det motiverat att från riksdagens sida begära en särskild utredning av det slag som i motionerna yrkats. Dessa avstyrkes därför.

I fråga om *ljudradion* beräknar departementschefen 6,8 milj. kr. för investeringar i sändaranläggningar, vilket bl. a. innebär att under 1966/67 tillkommer fem större stationer, nämligen i Finnveden, Karlshamn, Karlstad, Kisa och Östhammar jämte ett tiotal slavstationer. Utbyggnaden av nätet med FM-stationer för program 1, 2 och 3 kan med uppförandet av dessa anläggningar i stort sett anses vara klar. För kompletterande investeringar i radiohuset i Stockholm beräknas en medelsförbrukning av 0,6 milj. kr. för nästa budgetår.

Sveriges Radios drift- och programkostnader för ljudradions allmänna programverksamhet upptas med 76,3 milj. kr. — mot av Sveriges Radio begärda 77,0 milj. kr. — och televerkets driftkostnader i anslutning till ljudradion med 26 milj. kr.

De totala utgifterna för verksamheten skulle sålunda uppgå till (6,8 + 0,6 + 76,3 + 26,0) 109,7 milj. kr. medan inkomsterna beräknas stanna vid

106,3 milj. kr. Det underskott om 3,4 milj. kr., som alltså skulle uppkomma, förutsättes skola bestridas av de hos televerket balanserade överskottsmedlen, vilka till följd härav beräknas nedgå till 6,2 milj. kr. vid utgången av budgetåret 1966/67.

För *televisionens* del förordar departementschefen ett investeringsbelopp om 20,3 milj. kr. Detta möjliggör bl. a. utbyggnad till full räckvidd av stationerna i Finnveden, Karlshamn, Kisa och Östhammar samt uppförande av en större station på Vaddö — för distribution främst till Åland av det svenska TV-programmet — ävensom en fortsatt utbyggnad av radiolänknätet. Vidare föreslås för en fortsatt planenlig utbyggnad av distributionsnätet viss uppräknig av telestyrelsen tidigare lämnade beställningsbemyndiganden för budgetåren 1967/68—1969/70 samt ett nytt beställningsbemyndigande för budgetåret 1970/71 — allt med tillhoppa 6,4 milj. kr. För investeringar i televisionshuset i Stockholm beräknas en medelsförbrukning av 17,2 milj. kr. och för programproduktionen m. m. 131,0 milj. kr. — mot av Sveriges Radio begärda 144,0 milj. kr. I avvaktan på att ställning tages till de av radioutredningen framlagda förslagen om den fortsatta rundradioverksamheten anses någon ytterligare expansion av sändningstiden inte nu böra ske utan strävandena i stället böra inriktas på att få till stånd en kvalitetshöjning av programmen. Slutligen beräknas för televerkets driftkostnader i anslutning till televisionen 27 milj. kr.

Utgifterna för televisionsverksamheten i dess helhet skulle därmed uppgå till  $(20,3 + 17,2 + 131,0 + 27,0)$  195,5 milj. kr. Då inkomsterna av licensintäkterna m. m. beräknas uppgå till 236,9 milj. kr. skulle överskottet på rörelsen utgöra 41,4 milj. kr. och därmed det ackumulerade överskottet vid utgången av budgetåret 1966/67 uppgå till 298,2 milj. kr.

*Skolprogramverksamheten och programverksamheten för utlandet* finansieras fr. o. m. budgetåret 1964/65 med allmänna skattemedel anvisade över riksstaten under sjätte huvudtiteln. Kostnaderna för dessa verksamhetsgrenar jämte de fria ljudradiolicenserna åt blinda beräknas för budgetåret 1966/67 uppgå till  $(18,57 + 6,47 + 0,06)$  25,1 milj. kr., vilket belopp äskas å driftbudgeten under anslaget Ersättning för viss rundradioverksamhet.

Beträffande vissa i anslutning till Kungl. Maj:ts förevarande förslag väckta motioner får utskottet anföra följande.

I motionerna I: 179 och II: 237 har hemställts att riksdagen måtte uttala, att löpande avtal mellan Kungl. Maj:t och Sveriges Radio AB icke måtte förnyas i vad avser monopol för Sveriges Radio att bedriva radio- och televisionssändningar efter löpande avtalstids utgång. Vidare har hemställts att riksdagen må, med avslag å Kungl. Maj:ts förslag om ett anslag till ersättning för viss rundradioverksamhet för budgetåret 1966/67, anslå 60 000 kr. för televerkets kostnader för fria ljudradiolicenser åt blinda ävensom uttala, att skolradioverksamheten samt den del av programverksamheten gentemot utlandet, som ej täckes av särskilt anslag under tredje huvud-

titeln, skall täckas av licensmedel. Slutligen har yrkats att riksdagen hos Kungl. Maj:t måtte hemställa att Kungl. Maj:t i övrigt beaktar vad i motionerna anförts, i synnerhet den del som avser behov av ökad offentlig insyn i Sveriges Radios verksamhet.

Utskottet vill i anledning härav erinra om att det tidigare femåriga avtalet mellan Kungl. Maj:t och Sveriges Radio för närvarande löper provisoriskt ett år i taget i avvaktan på prövningen av radioutredningens förslag. Vid sådant förhållande synes någon åtgärd från riksdagens sida i av motionärerna angivet syfte f. n. icke vara påkallad, varför utskottet avstyrker motionerna i denna del.

Vad beträffar anslaget till ersättning för viss rundradioverksamhet vill utskottet framhålla, att den nuvarande ordningen beträffande bl. a. skolradioverksamhet och programverksamhet gentemot utlandet — innebärande att dessa kostnader skall upptagas under förenämnda anslag i stället för att som tidigare bestridas av licensmedel — beslutades så sent som vid 1964 års riksdag och då i enlighet med tidigare uttalade önskemål från riksdagens sida. Då utskottet nu liksom tidigare finner denna ordning riktig bör någon ändring häri icke göras, i vart fall icke innan en prövning skett av radioutredningens förslag.

I avvaktan på en sådan prövning har utskottet icke heller ansett sig kunna biträda motionärernas yrkanden i vad de avser skrivelse till Kungl. Maj:t rörande en ökad offentlig insyn i Sveriges Radios verksamhet m. m. Motionerna avstyrkes följaktligen även i nu berörda delar.

Ej heller har utskottet funnit sig — i avvaktan på ställningstagandet till förevarande utredningsförslag — kunna tillstyrka motionerna I: 116 och II: 155 om avskaffande av bilradiolicensen. En sådan åtgärd skulle f. ö. medföra ett inkomstbortfall om ca 12 milj. kr. för nästa budgetår samt leda till att det ackumulerade överskottet i ljudradiobudgeten per den 30 juni 1966 under i övrigt oförändrade betingelser skulle förbytas i ett underskott om ca 6 milj. kr.

I motionen II: 487 har yrkats att riksdagen måtte anhålla att Kungl. Maj:t måtte föranställa om att 193 000 kr. av licensmedel ställes till förfogande under budgetåret 1966/67 för ett-betygskurs i pedagogik i radio och television. Såsom utskottet tidigare (SU 1964:9, p. 3) framhållit bör emellertid riksdagen icke fatta beslut i programfrågor. Spörsmålen härom synes nämligen böra prövas av Sveriges Radio och med denna i dylika frågor samarbetande myndigheter och organ. Utskottet avstyrker därför motionen.

Ej heller anser sig utskottet kunna biträda de i motionen II: 10 framställda yrkandena att riksdagen måtte besluta att för radions och televisionens underhållningsprogram inrätta ett programråd, vars ledamöter bör utses av Kungl. Maj:t, samt att riksdagen hos Kungl. Maj:t måtte anhålla om utarbetande av instruktion för rådets verksamhet med beaktande av vad i motionen framhållits. Inrättandet av ett dylikt system torde nämligen inne-

håra en form av förhandsgranskning som utskottet för sin del inte kan godtaga. Utskottet, som f. ö. vill framhålla att även frågorna om organisationen av Sveriges Radio med därmed sammanhängande problem har behandlats av radioutredningen och följaktligen kan komma att aktualiseras vid prövningen av utredningens förslag, avstyrker således motionen.

Jämväl frågor sammanhängande med de i motionen II: 214 aktualiserade spörsmålen om ökad användning av radio-TV för skilda undervisningsändamål m. m. torde komma att behandlas i samband med förenämnda prövning. Utskottet anser med hänsyn bl. a. härtill motionen icke böra föranleda någon riksdagens åtgärd.

Slutligen har i motionerna I: 442 och II: 551 hemställts att riksdagen hos Kungl. Maj:t begär tillsättande av en parlamentarisk utredning med uppdrag att snarast framlägga förslag till dels en sådan organisation av radio-TV, att vid sidan av Sveriges Radio kan etableras konkurrerande, på reklaminkomster uppbyggda sändarföretag, dels ock de allmänna grunderna för sådan verksamhet.

Utskottet vill i anledning härav erinra om att motioner i liknande syfte väckts vid upprepade tillfällen under de senaste åren — dock utan att vinna riksdagens bifall. Någon anledning att från riksdagens sida ändra ståndpunkt härvidlag torde i vart fall icke nu föreligga — framför allt med hänsyn till att radioutredningens nyligen framlagda förslag jämte däröver inhämtade remissyttranden, såsom av det föregående framgått, f. n. är föremål för Kungl. Maj:ts prövning. Motionerna avstyrkes därför.

Kungl. Maj:ts förslag i övrigt med avseende å såväl storleken av medelsförbrukningen under televerkets fond som rundradioverksamhetens omfattning och inriktning tillstyrkes av utskottet, som vidare under punkterna 7 och 8 i det följande tillstyrker anvisande av medel till radio- och televisionshuset. Till den under anslaget till ersättning för viss rundradioverksamhet för nästa budgetår erforderliga anslagsanvisningen återkommer utskottet framdeles vid sin prövning av medelsbehovet på driftbudgeten.

Under åberopande av det anförda hemställer utskottet,

I. att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 287 och II: 357, till *Teleanläggningar m. m.* för budgetåret 1966/67 anvisa ett investeringsanslag av 589 000 000 kr.;

II. att riksdagen må

a) till *Rundradioanläggningar* för budgetåret 1966/67 anvisa ett investeringsanslag av 27 500 000 kr.;

b) medge att telestyrelsen lämnas de beställningsbemyndiganden departementschefen i statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för den 3 januari 1966 föreslagit;

III. att motionerna I: 132 och II: 179 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd;

IV. att motionerna I: 179 och II: 237, såvitt de avser avtal mellan Kungl. Maj:t och Sveriges Radio, icke må föranleda någon riksdagens åtgärd;

V. att motionerna I: 179 och II: 237, såvitt de avser sättet för bestridande av televerkets kostnader för fria ljudradio-licenser åt blinda ävensom skolradioverksamheten samt den del av programverksamheten gentemot utlandet, som ej täckes av särskilt anslag under tredje huvudtiteln, icke må föranleda någon riksdagens åtgärd;

VI. att motionerna I: 179 och II: 237, såvitt de avser skrivelse till Kungl. Maj:t rörande bl. a. ökad offentlig insyn i Sveriges Radios verksamhet, icke må föranleda någon riksdagens åtgärd;

VII. att motionerna I: 116 och II: 155 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd;

VIII. att motionen II: 487 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd;

IX. att motionen II: 10 icke må av riksdagen bifallas;

X. att motionen II: 214 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd;

XI. att motionerna I: 442 och II: 551 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

### Statens järnvägar

4:o) Statens järnvägars anslagsbehov. Kungl. Maj:t har (punkt 1, s. 264—285) föreslagit riksdagen att för budgetåret 1966/67 under statens järnvägars fond anvisa i statsrådsprotokollet angivet investeringsanslag av 365 000 000 kr.

Ifrågavarande anslag är i gällande riksstat uppfört med 310 000 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehaft

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Lundström m. fl.* (I: 447) och den andra inom andra kammaren av herr *Ohlin m. fl.* (II: 548), i vilka såvitt nu är i fråga hemställts att riksdagen i samband med behandlingen av anslagen på kapitalbudgeten, sjätte

huvudtiteln, måtte till Järnvägar m. m. för budgetåret 1966/67 anvisa ett i jämförelse med Kungl. Maj:ts förslag med 6 000 000 kr. minskat investeringsanslag av 359 000 000 kr.;

*dels ock* en inom andra kammaren av herr *Börjesson* i Falköping väckt motion (II:52), vari hemställts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om att Kungl. Maj:t måtte föranstalta om utredning och undersökning med anlitanande av bl. a. utländsk expertis beträffande den tekniska ändamålsenligheten och säkerheten i statens järnvägars trafikorganisation, främst i syfte att få fram åtgärder som effektivt kan motverka tåg-förseningar, i enlighet med motionens syfte.

Beträffande de skäl motionärerna anfört till stöd för sina yrkanden torde få hänvisas till motionerna II: 548 och II: 52.

*Utskottet.* Den av järnvägsstyrelsen för budgetåret 1966/67 föreslagna medelsförbrukningen om 398 milj. kr. har av departementschefen ansetts böra begränsas till 365 milj. kr. Detta innebär dock i förhållande till innevarande budgetårs medelsförbrukning en ökning med 45 milj. kr. Departementschefen har vid sin beräkning beaktat den överenskommelse, som under hösten 1965 träffats mellan kommunalförbundet för Stockholms stads och Stockholms läns regionala frågor och SJ rörande investeringar i samband med utbyggandet av lokaltrafiken på de normalspåriga järnvägs-linjerna inom storstockholmsområdet.

Det av departementschefen förordade investeringsprogrammet innebär en fortsatt upprustning av huvudlinjerna för att på dessa höja kapaciteten och skapa förutsättningar för ökad konkurrenskraft och minskade driftkostnader. Arbetena avser främst inläggning av nya räler samt utbyggnad av fjärrblockering och automatisk linjeblockering. Vidare ingår i programmet anskaffning av ett större antal öppna och slutna godsvagnar samt specialvagnar ävensom ersättningsanskaffning av malmvagnar.

Den nya tåg färjan för Trelleborg—Sassnitzleden beräknas bli levererad under våren 1966 och den nya bil- och passagerarfärjan för Trelleborg—Travemündeleden under våren 1967. En provisorisk färjetrafik mellan Stockholm och Nådendal beräknas av SJ påbörjas under hösten 1966 med anlitanande av tåg färjan *Starke*, som f. n. används i godstrafik mellan Trelleborg och Sassnitz. Departementschefen, som i princip inte har något att erinra mot att SJ på försök etablerar en dylik färjetrafik mellan Sverige och Finland, anser dock att erfarenheterna av denna bör avvaktas innan av SJ begärda medel till förskottslikvid för eventuell beställning av ny färja för ändamålet beräknas.

I fråga om investeringarna för lokaltrafiken på de normalspåriga järnvägs-linjerna inom storstockholmsområdet har det totala investeringsbehovet t. o. m. år 1975 beräknats till ca 375 milj. kr. enligt prisnivån under 1:a kvartalet 1964, varav 235 milj. kr. för fasta anläggningar och 140 milj. kr.

för rullande materiel. Härtill kommer kostnaderna för projektering och administration om ca 40 milj. kr., vilka skall bestridas av SJ:s driftmedel. För budgetåret 1966/67 har beräknats ett medelsbehov av 54 milj. kr., som i huvudsak avser investeringar för att möjliggöra pendeltrafik fr. o. m. våren 1968.

Till investeringar i järnvägslinjer, för vilkas driftunderskott ersättning beräknats i särskild ordning, förordas ett belopp om 11 milj. kr.

För budgetåren 1964/65 och 1965/66 har SJ kompenserats för att pensionskostnaderna vid beräkningen av ersättningen för drift av icke lönsamma järnvägslinjer kalkylerats efter försäkringsmässiga grunder och därvid kommit att understiga de faktiskt utbetalade med 14 milj. kr. Kompensationen har getts i den formen att förräntningsplikten för vartdera av de nämnda budgetåren satts ned med motsvarande belopp. Även för budgetåret 1966/67 föreslås att förräntningsplikten sätts ned med 14 milj. kr.

Departementschefen beräknar vidare ett belopp om 6 milj. kr. för uppkommande behov av nyteckning av aktier i dotterbolag. Frågan om att disponera medel för ifrågavarande ändamål avses i varje särskilt fall skola underställas Kungl. Maj:ts prövning.

Utskottet, som för sin del intet har att erinra mot att medel beräknas för sistnämnda ändamål, avstyrker följaktligen de i motionerna I:447 och II:548 framförda yrkandena om att en minskning av investeringsanslaget till statens järnvägars fond med motsvarande belopp sker.

Kungl. Maj:ts förslag i övrigt beträffande såväl den förordade fördelningen på olika investeringsobjekt som anslagsberäkningen har icke givit utskottet anledning till erinran, liksom ej heller vad departementschefen därvid anfört och förordat. I enlighet härmed tillstyrker utskottet bl. a. också att järnvägsstyrelsen, i likhet med vad som skett för budgetåren 1964/65 och 1965/66, även för nästa budgetår får i sin bokföring inom värdeminskningsskontot föra över högst 30 milj. kr. från delkontot för pensionsförpliktelser till slopningskontot — i den mån behov därav föreligger.

I motionen II:52 har hemställts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om utredning och undersökning beträffande den tekniska ändamålsenligheten och säkerheten i statens järnvägars trafikorganisation, främst i syfte att få fram åtgärder som effektivt kan motverka tågförse- ningar. Med anledning härav får utskottet anföra följande.

De av motionären påtalade tågförse- ningarna under vintern 1965/66 torde främst ha sin grund i oförutsedda komplikationer vid idrifttagandet av viss teknisk utrustning samt inverkan i skilda hänseenden av de exceptionella väderleksförhållanden som varit rådande. Ett intensivt och omfattande arbete har enligt vad utskottet erfarit härav inletts inom SJ i syfte att komma till rätta med svårigheterna. Då utskottet förutsätter att SJ även i fortsättningen med största uppmärksamhet följer utvecklingen av förhållandena på området samt vidtager i anledning härav erforderliga åtgärder finner



utskottet det icke vara påkallat att från riksdagens sida begära en särskild utredning av det slag motionären yrkat. Utskottet avstyrker därför motionen i fråga.

Under återopandande av det anförda hemställer utskottet,

I. att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I:447 och II:548, nämnda motioner såvitt nu är i fråga, till *Järnvägar m. m.* för budgetåret 1966/67 anvisa ett investeringsanslag av 365 000 000 kr.;

II. att motionen II:52 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

### Luftfartsfonden

5:0) **Luftfartens markorganisation.** Kungl. Maj:t har (punkt 1, s. 286—297) föreslagit riksdagen att för budgetåret 1966/67 under luftfartsfonden anvisa i statsrådsprotokollet angivet investeringsanslag av 27 600 000 kr.

Ifrågavarande anslag är i gällande riksstat uppfört med 7 900 000 kr.

*Utskottet.* För investeringarna inom luftfartsfonden föreslår departementschefen för nästa budgetår en medelsförbrukning av 25,1 milj. kr. Av beloppet hänför sig 13 milj. kr. till anläggandet av en ny flygplats inom malmöområdet. Den av departementschefen förordade medelsförbrukningen innebär en ökning med 16,6 milj. kr. i förhållande till den för innevarande budgetår beräknade investeringsramen. Departementschefen har vid sina överväganden rörande de olika projekten i styrelsens förslag till investeringsprogram lagt särskild vikt vid sådana investeringar som är av betydelse för lufttrafikens säkerhet och regularitet.

I fråga om Arlanda flygplats beräknar departementschefen i enlighet med luftfartsstyrelsens förslag för nästa budgetår ett belopp av 3,7 milj. kr. för tillbyggnad av nuvarande stationsbyggnad och för vissa vägarbeten m. m. i anslutning till tillbyggnaden. Vidare föreslås för fortsatta utredningar rörande nytt stationsområde på flygplatsen ett belopp av 0,2 milj. kr.

Beträffande Torslanda flygplats har preliminär överenskommelse under hösten 1965 träffats med Göteborgs stad rörande byggande av en ny förbindelsebana, utvidgning av stationsplattformen med 2 å 3 uppställningsplatser samt utbyggnad och förbättring av vissa tjänste- och personalut-

rymmen. Kostnaderna för ifrågavarande arbeten beräknas till ca 1,8 milj. kr. Enligt överenskommelsen åtar sig staden att bidra med 37,5 % av förenämnda kostnader.

Kostnaderna för vissa kompletteringsarbeten på Skellefteå och Örnsköldsviks flygplatser, avseende bl. a. ban- och stråkbreddning jämte omläggning av banbelysning beräknas till sammanlagt 2,4 milj. kr. Avtal har träffats med Skellefteå stad respektive Örnsköldsviks stad samt Grundunda och Själevads kommuner om bidrag till ifrågavarande arbeten. Städerna och kommunerna har sålunda åtagit sig att bestrida 50 % av förenämnda kostnader, dock högst 650 000 kr. för Skellefteå flygplats och högst 550 000 för Örnsköldsviks flygplats. Departementschefen förordar att ifrågavarande utbyggnader på Torslanda, Skellefteå och Örnsköldsviks flygplatser kommer till stånd samt beräknar statens andel härför under nästa budgetår till sammanlagt drygt 2,3 milj. kr.

För investeringar beträffande belysningsanläggningar på Bromma, Kiruna, Sundsvalls, Karlstads, Norrköpings och Visby flygplatser samt militära flygfält, som utnyttjas av den civila luftfarten, beräknar departementschefen i enlighet med luftfartsstyrelsens förslag ett belopp av nära 4 milj. kr. För mindre arbeten på diverse flygplatser och viss utrustning föreslås sammanlagt 2 milj. kr.

Beträffande övriga projekt i styrelsens investeringsprogram för budgetåret 1966/67 är departementschefen ej beredd att biträda förslaget om komplettering av belysningsanläggningarna på Arlanda flygplats för kategori II-landningar bl. a. med hänsyn till att det internationella samarbetet för utarbetande av normer för sådana anordningar ännu inte slutförts. Ej heller har departementschefen ansett sig böra tillstyrka några investeringar inom luftfartsfonden på Bulltofta och Luleå flygplatser.

I sammanhanget redogör departementschefen för frågan om anläggandet av en ny flygplats inom Malmö-området.

Enligt en mellan representanter för kommunikationsdepartementet och Malmö stad träffad preliminär överenskommelse skall Bulltofta flygplats ersättas med en ny allmän flygplats inom Malmö-området. Den nya flygplatsen avses byggas i samverkan mellan staten och Malmö stad. Erforderligt markområde förvärfvas genom stadens försorg och staten tillhörig mark på Bulltofta flygplats överlåtes till Malmö stad. Staten bidrar till markförvärv med 13 milj. kr., vilket belopp motsvarar vad staden skall erlagga för marken på Bulltofta flygplats. Anläggningskostnaderna har beräknats till 70 milj. kr. i 1964 års prisläge, varav de lokala intressenterna skall bidra med 25 milj. kr. Sistnämnda belopp skall på visst sätt indexregleras. Överenskommelsen innebär att merkostnaden för det nya fältet fördelas i överensstämmelse med samma norm som legat till grund för tidigare överenskommelse med Göteborgs stad om utbyggnad av Torslanda flygplats. Staten förbinder sig att svara för underhåll och drift av flygplatsen och

skall därvid uppbära alla inkomster. Flygplatsen beräknas vara utbyggd år 1973.

Utskottet tillstyrker för sin del Kungl. Maj:ts förslag rörande luftfartsverkets investeringar för budgetåret 1966/67 ävensom den framlagda anslagsberäkningen. Vad departementschefen i sammanhanget anfört och förordat har inte givit utskottet anledning till erinran.

Under återopande av det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Flygplatser m.m.* för budgetåret 1966/67 anvisa ett investeringsanslag av 27 600 000 kr.

### Statens allmänna fastighetsfond

6:o) **Sanering m. m. inom Djurgårdsstaden i Stockholm.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 1, s. 298 och 299) hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Sanering m.m. inom Djurgårdsstaden i Stockholm* för budgetåret 1966/67 anvisa ett investeringsanslag av 600 000 kr.

7:o) **Radiohus.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 2, s. 299 och 300) hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Radiohus* för budgetåret 1966/67 anvisa ett investeringsanslag av 558 000 kr.

8:o) **Televisionshus.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 3, s. 300 och 301) hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Televisionshus* för budgetåret 1966/67 anvisa ett investeringsanslag av 17 182 000 kr.

9:o) **Uppförande av förvaltningsbyggnad i kvarteret Loen i Stockholm.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 4, s. 301 och 302) hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Uppförande av förvaltningsbyggnad i kvarteret Loen i Stockholm* för budgetåret 1966/67 anvisa ett investeringsanslag av 6 372 000 kr.

10:o) **Merkostnader för vissa byggnadsarbeten.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 5, s. 303 och 304) hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Merkostnader för vissa byggnadsarbeten* för budgetåret 1966/67 anvisa ett investeringsanslag av 1 000 kr.

### Statens utlåningsfonder

11:o) Statens lånefond för den mindre skeppsfarten. Kungl. Maj:t har (s. 305 och 306) föreslagit riksdagen att till Statens lånefond för den mindre skeppsfarten för budgetåret 1966/67 anvisa ett investeringsanslag av 3 000 000 kr.

Anslaget är i gällande riksstat uppfört med 3 000 000 kr.

I förevarande sammanhang har utskottet till behandling förehaft en inom första kammaren av herr *Svenungsson* väckt motion (I:459), vari hemställts att riksdagen måtte besluta att till statens lånefond för den mindre skeppsfarten anvisa ett investeringsanslag av 5 000 000 kr.

Utskottet. Kungl. Maj:ts förslag innebär att till förevarande ändamål anvisas 3 milj. kr. mot av statens lånenämnd för den mindre skeppsfarten begärda 4 milj. kr. I motionen I:459 åter har yrkats att anslaget måtte upptagas med 5 milj. kr.

Utskottet vill i anledning av motionen framhålla att vissa möjligheter torde föreligga för nämnden att — till följd av återbetalningar av tidigare utlämnade lån — bevilja nya lån i större utsträckning än det beviljade anslaget i och för sig medger. Dessutom må erinras om att med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 april 1965 en särskild sakkunnig tillkallats för att verkställa utredning rörande lånefonden för den mindre skeppsfarten. Härvid bör enligt de för utredningen meddelade direktiven bl. a. klarläggas vilket tonnage som bör kunna belånas hos lånefonden och vilka allmänna villkor som bör gälla för fondens verksamhet. Vid utredningsarbetet skall vidare övervägas frågan om förbättrade möjligheter att erhålla lån för inköp av andrahandstonnage, vilken fråga bl. a. aktualiserats av motionären. Vid sådant förhållande och i avbidan på prövningen av de förslag, som kan komma att framläggas av utredningen, anser utskottet i likhet med departementschefen låneverksamheten under nästa budgetår böra bedrivas i ungefär samma omfattning som hittills och anslaget böra uppföras med 3 milj. kr. Utskottet avstyrker följaktligen motionen i fråga samt hemställer,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionen I:459 till *Statens lånefond för den mindre skeppsfarten* för budgetåret 1966/67 anvisa ett investeringsanslag av 3 000 000 kr.

### Fonden för låneunderstöd

12:o) Garanti till Aktiebolaget Aerotransport för 1965/66. I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 1, s. 307) hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Garanti till Aktiebolaget Aerotrans-*  
*port för 1965/66* för budgetåret 1966/67 anvisa ett investe-  
ringsanslag av 7 500 000 kr.

13:o) *Lån till anskaffning av högertrafikbussar*. I enlighet med Kungl.  
Maj:ts förslag (punkt 2, s. 307), vilket innebär en anslagsökning med  
25 000 000 kr., hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Lån till anskaffning av högertrafik-*  
*bussar för budgetåret 1966/67* anvisa ett investeringsanslag  
av 50 000 000 kr.

#### Fonden för förlag till statsverket

14:o) *Förskott till vissa plankostnader m. m.* I enlighet med Kungl. Maj:ts  
förslag (punkt 1, s. 308), vilket innebär en anslagsökning med 600 000 kr.,  
hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Förskott till vissa plankostnader*  
*m. m.* för budgetåret 1966/67 anvisa ett investeringsanslag  
av 1 000 000 kr.

#### Diverse kapitalfonder

##### Väg- och vattenbyggnadsverkets förrådsfond

15:o) *Vägmaskiner m. m.* Kungl. Maj:t har (punkt 1, s. 309—314) före-  
slagit riksdagen att *dels* under väg- och vattenbyggnadsverkets förrådsfond  
för budgetåret 1966/67 anvisa i statsrådsprotokollet angivet investerings-  
anslag av 48 000 000 kr., *dels ock* medge att väg- och vattenbyggnadsstyrel-  
sen lämnas i statsrådsprotokollet angivet beställningsbemyndigande.

Anslaget till väg- och vattenbyggnadsverkets förrådsfond är för inneva-  
rande budgetår uppfört med 51 500 000 kr. Investeringsramen har fastställts  
till samma belopp.

För nästa budgetår beräknas investeringsramen till oförändrat 51 500 000  
kr. Med beaktande av förefintliga reservationsmedel föreslås anslaget upp-  
föras med 48 000 000 kr.

*Utskottet.* För investeringarna i väg- och vattenbyggnadsverkets förråds-  
fond föreslår departementschefen för budgetåret 1966/67 en medelsför-

brukningsram av 51,5 milj. kr., vilket i förhållande till väg- och vattenbyggnadsstyrelsens förslag innebär en minskning med 8,5 milj. kr. Härav hänför sig 2,5 milj. kr. till objektgruppen garage- och förrådsbyggnader m. m. samt 5,5 milj. kr. till gruppen motorfordon och vägmaskiner m. m. I fråga om den förstnämnda gruppen har departementschefen anfört att några nya byggnadsföretag inte bör påbörjas i södra och mellersta Sverige med hänsyn till arbetsmarknadsläget. Departementschefen förordar därför en viss begränsning av medelsförbrukningen på objektgruppen garage- och förrådsbyggnader m. m. Även i fråga om objektgruppen motorfordon och vägmaskiner m. m. räknar departementschefen med en något lägre förbrukning än styrelsen föreslagit. I förhållande till den beräknade medelsförbrukningen för innevarande budgetår på sistnämnda grupp innebär departementschefens förslag en ökning med ca 2,5 milj. kr. Beträffande anskaffningen av flytande materiel för sjöfartsstyrelsens räkning föreslår departementschefen att medel härför bör tas upp under sjöfartsverkets fond. Styrelsen har för detta ändamål beräknat 0,5 milj. kr.

Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag rörande investeringarna i förrådsfonden för budgetåret 1966/67. I fråga om anskaffningen av flytande materiel för sjöfartsstyrelsens räkning har utskottet i sitt utlåtande nr 33 för innevarande år tillstyrkt att medel härför beräknas under sjöfartsverkets fond. Vad departementschefen i övrigt anfört och förordat har inte gett utskottet anledning till erinran eller särskilt uttalande. Detta innebär bl. a. att utskottet tillstyrker föreslagen medelsanvisning av 48 milj. kr. samt att väg- och vattenbyggnadsstyrelsen erhåller ett i förhållande till innevarande budgetår oförändrat beställningsbemyndigande om 26 milj. kr. för leveranser till maskincentralförrådet under budgetåret 1968/69.

Under åberopande av det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må

I. till *Vägmaskiner m. m.* för budgetåret 1966/67 anvisa ett investeringsanslag av 48 000 000 kr.;

II. medge att väg- och vattenbyggnadsstyrelsen lämnas i statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för den 3 januari 1966 angivet beställningsbemyndigande.

16:o) Sjöfartsmateriel m. m. Beträffande denna punkt har utskottet yttrat sig i utlåtandet nr 33, varom utskottet velat här erinra.

Stockholm den 15 mars 1965

På statsutskottets vägnar:

GÖSTA BOHMAN

---

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet har närvarit från första kammaren: herrar Näsström, Axel Andersson, fröken Andersson, herrar Einar Persson, Birger Andersson, Fritz Persson, Per Jacobsson, Svensson, Söderberg, Bengtson, Mårtensson, Herbert Larsson, Eric Gustaf Peterson, Nils-Eric Gustafsson och Strandberg; samt

från andra kammaren: herrar Bohman, Blidfors, Almgren, Bergman, Larsson i Hedenäset, fröken Olsson, herrar Johansson i Norrköping, Gustafsson i Kårby, Nelander, Blomkvist, Nordstrandh, Tobé, Nilsson i Kristianstad, Mundebo och Alemyr.

---

### Reservationer

1) vid *punkten 1* (Investeringsplan för kommunikationsverken m. m.) av fröken *Andersson*, herrar *Strandberg*, *Bohman* och *Nordstrandh*, vilka i anledning av motionerna I: 291 och II: 363 ansett att

*dels* det stycke i utskottets yttrande på s. 4, som börjar med »I anledning av» och slutar med »motionerna i fråga», bort ha följande lydelse:

»I likhet med motionärerna anser utskottet att de statliga utgifterna i möjligaste mån måste begränsas och återhållsamhet iakttagas i fråga om de statliga investeringarna. Den förenämnda marginalen om 10 % torde vidare vara obehövlig. Skulle nämligen ett mycket trängande behov uppstå bör detta i stället tillgodoses genom förslag på tilläggsstat, varigenom riksdagen får möjligheter att i sedvanlig ordning pröva det ifrågasatta anslaget behövlighet. En dämpning av investeringstakten för televerkets del är dessutom med hänsyn till det ekonomiska läget nödvändig. Investeringsramen för budgetåret 1966/67 för nämnda verk bör därför fastställas till samma belopp som ursprungligen fastställdes för innevarande år eller 493 milj. kr. På sålunda anförda skäl ävensom med beaktande av vad motionärerna i övrigt anfört tillstyrker utskottet motionärernas yrkande om en sammanlagd minskning med 145,4 milj. kr. av medelsförbrukningen under här ifrågavarande fonder.»

*dels ock* utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»att riksdagen må, i anledning av motionerna I: 291 och II: 363, i skrivelse till Kungl. Maj:t ge till känna vad utskottet anfört.»

2) vid *punkten 2* (Postverkets anslagsbehov) av herr *Axel Andersson*, fröken *Andersson*, herrar *Per Jacobsson*, *Eric Gustaf Peterson*, *Strandberg*, *Bohman*, *Nelander*, *Nordstrandh*, *Tobé* och *Mundebo*, vilka ansett att utskottet bort tillstyrka motionerna I: 447 och II: 548, såvitt nu är i fråga, samt att därför

*dels* det stycke i utskottets yttrande, som på s. 5 börjar med »I de» och på s. 6 slutar med »avstyrkes därför», bort ha följande lydelse:

»I de likalydande motionerna I: 447 och II: 548 har bl. a. yrkats att den

föreslagna medelsanvisningen skall minskas med 0,2 milj. kr., avsedda för förvärv av billinjer. Då det enligt poststyrelsen inte kan bedömas, huruvida något sådant förvärv kan bli aktuellt under det kommande budgetåret, anser utskottet i likhet med motionärerna att medel för ändamålet inte heller bör anslås samt tillstyrker därför motionerna i denna del.»

*dels ock* utskottets hemställan under I. bort ha följande lydelse:

»I. att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 447 och II: 548, nämnda motioner såvitt nu är i fråga, till *Posthus m. m.* för budgetåret 1966/67 anvisa ett investeringsanslag av 12 400 000 kr.»

3) vid *punkten 3* (Televerkets anslagsbehov)

a) beträffande motionerna I: 179 och II: 237 av fröken *Andersson*, herrarn *Strandberg*, *Bohman* och *Nordstrandh*, vilka ansett att

*dels* det stycke i utskottets yttrande på s. 12, som börjar med »Vad beträffar» och slutar med »radioutredningens förslag», bort ha följande lydelse:

»Under anslaget till Ersättning för viss rundradioverksamhet anser departementschefen medel böra beräknas till ersättning för skolradioverksamhet, radio- och TV-verksamhet i utlandet samt fria radiolicenser för blinda. Även utskottet anser det motiverat att med skattemedel täcka televerkets kostnader för sistnämnda ändamål och kommer därför framdeles att tillstyrka att ett belopp av 60 000 kr. anvisas härför. Vad gäller propagandaverksamheten gentemot utlandet anser utskottet däremot att denna bör täckas av medel huvudsakligen under utrikesdepartementets huvudtitel och i den utsträckning så inte sker genom licensmedel. Utskottet återkommer senare till frågan härom. Kostnaderna för skolradioverksamheten slutligen synes helt böra täckas av licensmedel. Utskottet tillstyrker därför motionerna I: 179 och II: 237 i nu berörda delar.»

*dels ock* utskottets hemställan under V. bort ha följande lydelse:

»V. att riksdagen må, med bifall till motionerna I: 179 och II: 237, såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört rörande sättet för bestridande av televerkets kostnader för fria ljudradiolicenser åt blinda ävensom skolradioverksamheten samt den del av propagandaverksamheten gentemot utlandet, som ej täckes av särskilt anslag under tredje huvudtiteln;»

b) beträffande bilradiolicensen av fröken *Andersson*, herrarn *Strandberg*, *Bohman* och *Nordstrandh*, vilka ansett att utskottet bort tillstyrka motionerna I: 116 och II: 155 samt att därför

*dels* det stycke i utskottets yttrande på s. 12, som börjar med »Ej heller» och slutar med »ca 6 milj. kr.», bort ha följande lydelse:



»Däremot tillstyrker utskottet motionerna I: 116 och II: 155 om avskaffande av bilradiolicensen. Mot dess bibehållande talar nämligen enligt utskottets uppfattning starkt såväl principiella skäl som de uppenbara olägenheter ur skilda hänseenden som är förenade därmed och vilka närmare angivits i motionerna. Nämda licensskyldighet bör därför avskaffas fr. o. m. den 1 juli innevarande år. De av motionärerna föreslagna åtgärderna för erforderlig förstärkning av ljudradiobudgeten — i anledning av licensavgifternas bortfall — finner utskottet jämväl ändamålsenliga.»

*dels ock* utskottets hemställan under VII. bort ha följande lydelse:

»VII. att riksdagen må, med bifall till motionerna I: 116 och II: 155, i skrivelse till Kungl. Maj:t begära sådan ändring i författningen om radiolicenser att särskild licens icke erfordras efter den 1 juli 1966 för innehav av bilradioapparat;»

c) beträffande motionerna I: 442 och II: 551 av herrar *Axel Andersson, Per Jacobsson, Eric Gustaf Peterson, Nelander, Tobé* och *Mundebo*, vilka ansett att utskottet bort tillstyrka nämnda motioner samt att därför

*dels* det stycke i utskottets yttrande på s. 13, som börjar med »Utskottet vill» och slutar med »avstyrkes därför», bort ersättas med text av följande lydelse:

»Utskottet ansluter sig för sin del till de av motionärerna därvid anförda synpunkterna. Den kvantitativa utökning och kvalitativa förbättring av våra TV-program och radiosändningar, som genom radioutredningens tillsättande ställdes i utsikt och sedermera genom den livliga offentliga debatten blivit en bestämd förväntan hos den svenska allmänheten, har genom radioutredningens förslag blivit förbytt i allmän besvikelse. Att detta både som helhet och i olika delar rönt hård kritik av ett stort antal remissinstanser beror enligt utskottets uppfattning främst på de regeringsdirektiv, som lades till grund för kommitténs arbete och som uttryckligen ålade kommittén att icke till övervägande ta upp möjligheten av reklamfinansiering helt eller delvis av sändningar i radio-TV. Därigenom blev kommittén på förhand bunden att med licensmedel söka finansiera en verksamhet, som enligt all erfarenhet blir alltmer kostnadskrävande, om den skall kunna rimligen fylla lyssnarnas och tittarnas helt naturligt ständigt växande krav.

Radioutredningen har härigenom visat, att det på lång sikt näppeligen blir möjligt att fortsätta på den inslagna vägen med ett licensbetalat radio-TV-monopol. Den snabbt växande licensavgiften skulle nämligen försvåra för i varje fall mindre inkomsttagare att hålla sig med TV. Vidare blir det inom ramen för monopolet icke möjligt att skapa den fria tävlan utan vilken en stagnation i utvecklingen måste befaras. Ytterligare en tredje synpunkt av principiell betydelse för en framtida riktig lösning av problemet må i detta sammanhang anföras, nämligen det för opinionsbildningen i ett

fritt land i längden ohållbara i den statliga monopolställningen för dessa alltmer dominerande massmedia.

Utifrån samtliga tre här angivna utgångspunkter, de ekonomiska resurserna, nödvändigheten av stimulerande konkurrens för att höja programkvaliteten och frihet för olika meningsriktningar att komma till tals, ger sig samma slutsats. Det hittillsvarande systemet med ett enda sändarföretag, tekniskt betingat under de hittills gångna åren och i många avseenden förtjänstfullt skött, är hänvisat att arbeta på en principiellt icke godtagbar och ekonomiskt och organisatoriskt icke hållbar grund. Så länge de tekniska förutsättningarna icke förelegat för denna friare sändning med konkurrerande sändarföretag har monopolsystemet framstått som det enda möjliga, därför också som acceptabelt. Numera förefinnes däremot både tekniska och ekonomiska förutsättningar att vid sidan av det statliga koncessionerade, med licensmedel finansierade sändarföretaget Sveriges Radio bygga upp ett sändarföretag för TV och radio — alternativt flera — finansierat med reklammedel och alltså utan avgifter för tittare och lyssnare.

Från såväl principiella som praktiska utgångspunkter skulle ett sådant system kunna medföra betydande fördelar. Frågan gäller hur ett sådant system bör utformas så att det bäst tillgodoser samhällets och de enskildas differentierade krav på radion och televisionen.

De närmare omständigheterna för en sådan verksamhet i olika avseenden bör därför enligt utskottets mening bli föremål för en parlamentarisk utredning, som tillsättes snarast och arbetar så snabbt att ett förslag till organisation om möjligt kan föreläggas nästa års riksdag. Eftersom proposition om den nya organisationen på grundval av radioutredningens betänkande av allt att döma icke torde bli framlagd tidigare än våren 1967, borde någon försening icke behöva uppkomma genom den av motionärerna föreslagna mer allsidiga utredningen. Ytterligare försening och försämring, bl. a. i form av mindre valfrihet än nödvändigt, är nämligen enligt utskottets uppfattning icke längre godtagbar i fråga om den framtida utvecklingen av radio-TV. Utskottet tillstyrker bl. a. på här anförda skäl motionerna i fråga.»

*dels ock* utskottets hemställan under XI. bort ha följande lydelse:

»XI. att riksdagen må, med bifall till motionerna I: 442 och II: 551, i skrivelse till Kungl. Maj:t begära tillsättande av en parlamentarisk utredning med uppdrag att snarast framlägga förslag till dels en sådan organisation av radio-TV, att vid sidan av Sveriges Radio kan etableras konkurrerande, på reklaminkomster uppbyggda sändarföretag, och dels till de allmänna grunderna för sådan verksamhet;»

d) av herrar *Strandberg, Bohman och Nordstrandh.*

4) vid punkten 4 (Statens järnvägars medelsbehov) av herr *Axel Andersson*, fröken *Andersson*, herrar *Per Jacobsson*, *Eric Gustaf Peterson*, *Strandberg*, *Bohman*, *Nordstrandh*, *Tobé* och *Mundebo*, vilka ansett att utskottet bort tillstyrka motionerna I: 447 och II: 548, nämnda motioner såvitt nu är i fråga, och att därför

*dels* det stycke i utskottets yttrande på s. 16, som börjar med »Utskottet, som» och slutar med »belopp sker», bort ha följande lydelse:

»I motionerna I: 447 och II: 548 har erinrats om dels den obestämda tidsperiod som av järnvägsstyrelsen angivits, inom vilket behovet skulle uppstå, dels det faktum att anslagsbehov för nyteckning av aktier i varje särskilt fall bör anmälas för riksdagen. Utskottet, som delar motionärernas uppfattning i denna fråga och följaktligen anser medel för ändamålet icke böra beräknas, tillstyrker i enlighet härmed motionerna i fråga.»

*dels ock* utskottets hemställan under I. bort ha följande lydelse:

»I. att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och med bifall till motionerna I: 447 och II: 548, nämnda motioner såvitt nu är i fråga, till *Järnvägar m. m.* för budgetåret 1966/67 anvisa ett investeringsanslag av 359 000 000 kr.;»